

משה רבינו הלימוד מרועה נאמן

1. אסתר רבה (וילנא) פרשה ז סימן יג

אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה' וגו', אמר המן לאחשורוש אלהיהם של אלו שונא זמה העמד להם זונות ועשה להם משתה וגזר עליהם שיבואו כולם ויאכלו וישתו ויעשו כרצונם שנאמר לעשות כרצון איש ואיש, כיון שראה מרדכי כך עמד והכריז עליהם ואמר להם לא תלכו לאכול בסעודתו של אחשורוש שלא הזמין אתכם כי אם ללמד עליכם קטיגוריא כדי שיהא פתחון פה עם מדת הדין לקטרג עליכם לפני הקדוש ברוך הוא ולא שמעו לדברי מרדכי והלכו כולם לבית המשתה, א"ר ישמעאל שמונה עשר אלף וחמש מאות הלכו לבית המשתה ואכלו ושתו ונשתכרו ונתקלקלו, מיד עמד שטן והלשין עליהם לפני הקדוש ברוך הוא ואמר לפניו רבונו של עולם עד מתי תדבק באומה זו שהם מפרישין לבבם ואמונתם ממך, אם רצונך אבד אומה זו מן העולם, כי אינם באים בתשובה לפניך, אמר הקדוש ברוך הוא תורה מה תהא עליה, אמר לפניו רבש"ע תסתפק בעליונים וגם השוה דעתו למחות את ישראל, באותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא למה לי אומה שבשבילה הרביתי אותתי ומופתי לכל הקמים עליהם לרעה (שם /דברים/ ל"ב) אשביתה מאנוש זכרם מיד אמר הקדוש ברוך הוא לשטן הבא לי מגילה ואכתוב עליה כלייה, באותה שעה הלך השטן והביא לו מגילה וכתב עליה מיד יצתה התורה בבגדי אלמנות ונתנה קולה בבכי לפני הקדוש ברוך הוא וגם מלאכי השרת צעקו לקול בכייתה, ואמרו לפניו רבש"ע אם ישראל בטלים מן העולם אנו למה אנו צריכין בעולם שנא' (ישעיה ל"ג) הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון, כיון ששמעו חמה ולבנה כך אספו נגהם שנאמר (שם /ישעיהו/ נ') אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם, באותה שעה רץ אליהו זכור לטוב בבהלה אצל אבות העולם, ואצל משה בן עמרם, ואמר להם עד מתי אבות העולם רדומים בשינה ואי אתם משגיחים על הצרה שבניכם שרויין בה כי מלאכי השרת וחמה ולבנה וכוכבים ומזלות ושמים וארץ וכל צבא המרום בוכים במרר ואתם עומדים מנגד ואינכם משגיחים, אמרו לו מפני מה, אמר להם מפני שנהנו ישראל מסעודתו של אחשורוש ובעבור זאת נגזרה עליהם גזירה לכלותם מן העולם ולאבד את זכרם, אמרו לו אברהם יצחק ויעקב אם הם עברו על דת הקדוש ברוך הוא ונחתמה גזירתם מה אנו יכולים לעשות, חזר אליהו ואמר לו למשה אי רועה נאמן כמה פעמים עמדת על הפרץ לישראל ובטלת גזירתם לבלתי השחית שנאמר (תהלים ק"ו) לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית, מה תענה על הצרה הזאת (ישעיה ל"ז) כי באו בנים עד משבר וגו', אמר לו משה כלום יש אדם כשר באותו הדור אמר לו יש ושמו מרדכי, אמר לו לך והודיעו כדי שיעמוד הוא משם בתפלה ואני מכאן ונבקש רחמים עליהם לפני הקדוש ברוך הוא, אמר לו רועה נאמן כבר נכתבה אגרת כלייה על ישראל, אמר לו משה אם בטיט היא חתומה, תפלתנו נשמעת, ואם בדם נחתמה מה שהיה הוא, אמר לו בטיט היא חתומה, אמר לו משה רבינו לך והודיע למרדכי, מיד הלך והודיע למרדכי, הה"ד ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויקרע מרדכי את בגדיו,

2. מורה נבוכים חלק א פרק סג

נקדים הצעה ונאמר - שזה אשר אמרו משה עליו השלום, "ואמרו לי, מה שמו? - מה אומר אליהם?" - איך היתה לענין ההוא ראוייה זאת השאלה, עד שיבקש, במה זה ישיב עליה? אמנם אמרו, "והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי, כי יאמרו, לא נראה אליך יי" - הוא מבואר מאוד, שכן ראוי שיאמר לכל מי שיתפאר בנבואה, עד שיביא מופת. ועוד, אם היה הענין כמו שיראה, שהוא - שם, ידובר בו לבד, לא ימלט הדבר מהיות 'ישראל' כבר ידעו השם ההוא או לא שמעוהו כלל; ואם היה נודע אצלם - אין טענה לו בהגידו אותו, כי ידיעתו בו כידיעתם; ואם היה בלתי נשמע אצלם - מה הראייה שזה שם האל, אם היתה ידיעת שמו ראייה? ועוד, שהוא, אחר שלמדו ית' זה השם, אמר לו, "לך ואספת את זקני ישראל... ושמעו לקולך", ואחר זה ענה הוא ע"ה ואמר, "והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי" - וכבר קדם אמרו ית' לו, 'ושמעו לקולך' - ואמר לו ית' אחר כך, "מזה בידך?" - "ויאמר, מטה":

ואשר תדעהו ויבאר לך כל זה הספק הוא מה שאומר לך. כבר ידעת פרסום דעות הצאבה בזמנים ההם והיות בני אדם כולם, אלא יחידים, 'עובדי עבודה זרה' - רצוני לומר, האמנת הרוחניות והורדת הרוחות ועשית הטלסמאות. והיה דבר כל מתפאר בזמנים ההם כולם, אם שיתפאר שעלה בידו עיון ומופת, הורה שיש אלוה לעולם בכללו, כאברהם, או יתפאר שירדה עליו רוחניות כוכב או מלאך וכיוצא בזה; אבל איש שיתפאר בנבואה לאמר, שהאלוה דיבר אליו ושלחו, לא נשמע זה כלל קודם משה רבינו. ואל יטעך מה שבא ב'אבות' מזכרון דבר האלוה להם והראותו אליהם; שאתה לא תמצא הענין ההוא מן הנבואה לקרוא לבני אדם או להישיר זולתם, עד שיאמר אברהם או יצחק או יעקב, או מי שקדםם לבני אדם, "אמר לי האלוה, עשו כך" או, "לא תעשו", או, "שלחני אליכם" - זה לא היה כלל; אבל היה הדיבור להם במה שהיה מיוחד להם, לא דבר אחר - רצוני לומר, בשלמותם והישירה למה שיעשו ובשרם במה שיגיע אליו ענין זרעם, לא זולת זה; והם היו מישרים בני אדם על דרך עיון ולמוד, כמו שהתבאר אצלנו באמרו, "ואת הנפש אשר עשו בחרן":

וכאשר נראה ית' אל משה רבינו ע"ה וצוהו שיקרא לבני אדם ויגיע אליהם זאת השליחות, אמר, תחילת מה שישאלוני - שאמת להם, שיש אלוה לעולם נמצא, ואחר כך אומר, שהוא שלחני. מפני שכל בני אדם אז, אלא יחידים, לא היו מרגישים במציאות האלוה, ותכלית עיונם לא היה עובר הגלגל וכוחותיו ופעולותיו - שהם לא היו נבדלים מן המורגש, ולא הושלמו שלמות שכלי. ולמדהו האלוה אז מדע שיגיעו אליהם, יאמת אצלם מציאות האלוה, והוא - 'אהיה אשר אהיה', וזה שם נגזר מן 'היה', והוא - המציאות, כי 'היה' מורה על ענין ההויה, ואין הפרש בין אמרך 'היה' או 'נמצא' בלשון העברי. והסוד כולו הוא בשנותו המילה בעצמה, המורה על המציאות בענין התואר; כי 'אשר' גוזר זכרון התואר הנדבק בו, שהוא שם חסר, צריך אל חיבור כענין 'אלדי' ו'אלתי' בערבי; והשם השם הראשון - והוא המתואר - 'אהיה', והשם השני, אשר תאר בו - 'אהיה', והוא הוא בעצמו; וכאילו הראה שהמתואר הוא התואר בעצמו. והיה זה באור ענין, שהוא נמצא לא במציאות; ובא באור הענין ההוא ופרושו כן, הנמצא אשר הוא הנמצא - כלומר, המחויב המציאות. וזה אשר יביא אליו המופת בהכרח, שיש דבר מחויב המציאות לא נעדר ולא יעדר, כמו שאבאר מופתו:

וכאשר הודיעהו ית' הראיות אשר יתקים בהם מציאותו אצל חכמיהם (כי אחר זה בא, 'לך ואספת את זקני ישראל', ויעד לו, שהם יבינו מה שהודעתיו לך ויקבלוהו - והוא אמרו, 'ושמעו לקולך' -), השיבו ע"ה ואמר, הנה הם יקבלו שיש אלוה נמצא באלו המופתים השכליים, מה תהיה ראיתי שזה האלוה הנמצא שלחני? ואז ניתן לו האות. הנה כבר התבאר, שענין אמרו, 'מה שמו?' - אמנם ענינו, מי הוא אשר תחשוב ששלחך? ואמנם אמר, 'מה שמו?' - לגדלו ולהדרו בסיפור, כאילו אמר, שעצמך ואמיתתך - לא יסכול אותה אדם, ואם אשאל על שמך, איזה דבר הוא הענין אשר יורו עליו בשם? ואמנם הרחיק שיאמר לאלוה ית', שיש מי שיסכול זה הנמצא, ושם סכלותם לשמו, לא לנקרא בשם ההוא: וכן שם 'ה' הוא מענין נצחיות המציאה. 'ושדי' - בו גזרה מן 'די', 'והמלאכה היתה דים'; וה'שין' - בענין 'אשר', כמו "שכבר"; ויהיה ענינו, 'אשר די' - הכונה בזה, שהוא לא יצטרך, במציאות מה שהמציא ולא בהתמידו, לזולתו, אבל מציאותו מספקת בו. וכן שם 'חסין' נגזר מן הכח, "חסון הוא כאלונים". וכן 'צור' הוא שם משותף, כמו שבארנו:

הנה כבר התבאר לך, שהשמות כולם נגזרים (או יאמרו בשינוף, כ'צור דומהו), ואין 'שם' לו ית' בלתי נגזר, זולתי 'שם בן ארבע אותיות', והוא 'השם המפורש', להיותו בלתי מורה על תואר, אבל על מציאות לבד, לא דבר אחר. ובכלל המציאות המוחלט - שיהיה תמיד - רצוני לומר, מחויב המציאות:

3. שמונה קבצים / קובץ ח / רטז.

רטז. שלש מדות ישנן בבעלי הנפש, המשפיעים על בני דורם מאוצר רוחם, ושלשתן נאחזות הן במדתה של הדוגמה העליונה, שדרכי העבודה האלהית, ברוחה הפנימי, שהיא התכונה של הדבקות האצילית, מתפרטות בה, והן מוצאות להן מקום בשרשי היסוד של עבודת הלויה, הכהונה, ועל גביהם מדתו של משה עבד ה'. העבודה של המשמעת הפשוטה, שהצד התחתיתי שלה הוא דרוש וקבל שכר, והיא הולכת ומתעלה בדרכה, זאת היא עבודת הלויים, כי שכר הוא להם חלף ענוותם. כשהיא מתעלה אין עיניה נטויות אל השכר, אבל סוף עיניה היא משמעת פשוטה ותמימה. אנשי הרוח, אשר בידם נתונים המפתחות של אוצר החיים הלזה, הם הנם כל העובדים בקודש, המזכירים את ד', בתורה, במוסר, בהוראה ישרה, בהלכה והגדה. אותם המושפעים מהם, מושפעים הם משפעת התורה. המתגלה על פיהם, בתור צינור ומעבר הגון. המקשיבים זוכים במשמעתם הברה, והם מזכים את מזכיהם גם כן, בדרך שכר שחלף העבודה. זהו יחש לויי, שומר השערים מבחוץ, ומרים קול בשיר זמרה, למעלה מזה היא העבודה הפנימית, שהיא מסתכלת ברזי עולם, והיא מפרנסת את הקודש שלמעלה, ברז הנאצל של תנו עז לאלהים, וישראל מפרנסים לאביהם שבשמים, ובזמן שהם עושים רצונו של מקום הם מוסיפים כח בגבורה של מעלה. ולעומת תוכן זה בעבודת הקודש של טהורי הנשמה, צדיקים יסודי העולם, שהמתדבק בהם הרי הוא מתדבק בשכינה, וכל המתדבק במ מוסיף בהם כח וגודל, נהרה וחיי עלמות, זאת היא מדתן של כהנים, עבודת מתנה אתן את כהונתכם, וקדשתו כי את לחם אלהיך הוא מקריב, קדוש יהיה לך. למעלה מכולם היא מדתו של משה, רועה נאמן, שעניו ולבו רק אל צאן עמו, ויזכר ימי עולם משה עמו, איה המעלם מים את רועה צאנו, דוגמתו היא התכונה העליונה, שאין כל עולמים כדאים לה, לא פרנסה ולא תוספת גדולה, כי אם דעה בהירה ואספקלריא המאירה, שכל השפע והטוב בטלים לגבה יותר משרגא בטיהרא. ואור עליון זה מאיר את כל המחשכים ומנהיר את כל נאות צדיקים, כשמשא דנהרא על כל מחשכי ארץ ועל כל כוכביא ומזלי כלהון, אשרי העם שככה לו בגימטריא משה, אשרי העם שד' אלהיו, ועתה אמר ד' יוצרי מבטן לעכד לו, להיות עדי עד מתלמידיו של משה עבד ד', העומד תמיד מוכן להופיע ולהשפיע, ולא לקבל מאומה, אפילו ברכה רוחנית ואצילית, כי ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו, כליל תפארת בראשו נתת לו. וזהו מקורה של תורת אמת, שבאורה כל יצור נברא יראה אור וחיים, והתפארת זו מתן תורה, שהיא תומכת כל זרועות עולם, ואינה צריכה להתמר, כי עמך מקור חיים באורך נראה אור.